

Μπ. Μπρεχτ, Δημ. Καραντζάς, ΚΘΒΕ: «Ο καλός άνθρωπος του Σε Τσουάν» πάντα αναρωτιέται...(της Όλγας Σελλά)

oanagnostis.gr/mp-mprecht-dim-karantzas-kthve-o-kalos-anthropos-toy-se-tsoyan-panta-anarotietai-tis-olgas-sella

2 Οκτωβρίου 2024

0
323

της Όλγας Σελλά

Είναι από τους συγγραφείς που συνομιλεί μέσα από τα έργα του, καίρια και διεισδυτικά, με πολλά απ' όσα κατατρύχουν τους ανθρώπους και τις κοινωνίες του σήμερα. Μπέρτολτ Μπρεχτ. Και «Ο καλός άνθρωπος του Σε Τσουάν» είναι ένα από αυτά τα θεατρικά κείμενα που με σχεδόν ανατριχιαστικό τρόπο ανατέμνει τις διαθέσεις και τις συμπεριφορές των ανθρώπων. Από την περασμένη χρονιά αυτή η παράσταση ήταν μία από τις κεντρικές παραγωγές του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος, σε σκηνοθεσία Δημήτρη Καραντζά (στην πρώτη του επαφή με τον Μπρεχτ, στην πρώτη του συνεργασία με το ΚΘΒΕ). Μια επίσκεψή μου στη Θεσσαλονίκη, συνδυάστηκε με την παράσταση, που επαναλαμβάνεται φέτος, στο αρχοντικό και επιβλητικό Βασιλικό Θέατρο.

«Ο καλός άνθρωπος του Σε Τσουάν» είχε μια μακρόχρονη περιπέτεια συγγραφής, όπως μας ενημερώνει στο πολύ ενδιαφέρον, κατατοπιστικό και καλαίσθητο πρόγραμμα της παράστασης η κριτικός θεάτρου και μεταφράστρια του έργου Άννυ Κολτσιδοπούλου. Ξεκίνησε να γράφεται το 1926, πέρασε από πολλά στάδια και αλλαγές και κατέληξε στην τελική του μορφή το διάστημα από τον Μάρτιο του 1939 ως τον Ιανουάριο του 1941. Όλο αυτό το διάστημα κουβαλούσε τις εκδοχές του έργου στις αποσκευές του σε διάφορα μέρη της εξορίας του. Ήταν ακριβώς το διάστημα που ανδρωνόταν και εξαπλωνόταν ο φασισμός στη Γερμανία. Ήταν το διάστημα ανάμεσα «στις ωδίνες ενός τέρατος (που γέννησε τον φασισμό) και την οδύνη του ανθρώπου που αγωνίζεται να μη μοιάσει στο τέρας, να μην το υπηρετήσει, αλλά και να μπορέσει να ζήσει». Αν δηλαδή μπορεί κανείς να παραμείνει καλός σε μια κοινωνία που ολοένα και λιγοστεύει το καλό.

Το έργο είναι γραμμένο, όπως συνήθιζε ο Μπρεχτ, σαν παραβολή. Ο τόπος δράσης είναι κάπου μακριά, σ' ένα περιβάλλον άγνωστο, στη μακρινή πόλη Σε Τσουάν. Εκεί κατεβαίνουν τρεις θεοί στη γη και αναζητούν έναν καλό άνθρωπο που θα τους φιλοξενήσει για ένα βράδυ. Η μικρή κοινωνία του Σε Τσουάν είναι παραταγμένη απέναντί μας σαν σε πίνακα (εξαιρετικής έμπνευσης το σκηνικό του Κωνσταντίνου Σκουρλέτη, που ανέδειξε τη σκηνοθετική ματιά και τη συμπλήρωσε). Κάθονται ο ένας δίπλα στον άλλο, καχύποπτοι, αδιάφοροι για το πρόβλημα του άλλου, σκέφτονται μόνο τον μικρόκοσμό τους και όλοι βρίσκουν διάφορες δικαιολογίες να πουν στον φιλότιμο και δουλικό νερούλα (Ορέστη Παλιαδέλη), που ανέλαβε να βοηθήσει τους θεούς.

Η μόνη που δέχεται να φιλοξενήσει τους θεούς είναι μια πόρνη, η Σεν Τε (Ιωάννα Δεμερτζίδου), μια κίνηση που θα έχει κόστος για την ίδια, αφού θα χάσει έναν πελάτη. Οι θεοί την ανταμείβουν μ' ένα χρηματικό ποσόν, με το οποίο η Σεν Τε ανοίγει ένα μικρό καπνοπωλείο. Και τότε όλοι οι κάτοικοι της μικρής κοινότητας προστρέχουν στη Σεν Τε

για να τους βοηθήσει. Στην πραγματικότητα για να τους εξυπηρετήσει, για να εκμεταλλευτούν με θρασύτητα την καλοσύνη και τη δοτικότητα της, για να εξυπηρετήσουν τις δικές τους ανάγκες και, σε κάποιες περιπτώσεις, για να ικανοποιηθούν που την ξεγέλασαν. Η Σεν Τε δεν μπορεί να αρνηθεί σε κανέναν, αλλά αρχίζει να πιέζεται. Όλοι την εκμεταλλεύονται και σιγά σιγά χάνει τα χρήματα που της έδωσαν οι θεοί για ανταμοιβή. Και τότε εμφανίζεται ο ξάδελφός της, ο Σουί Τα (η άλλη όψη της Σεν Τε: η σκληρή όψη του εαυτού μας; Το ανδρικό πρόσωπο που επιβάλλεται και δικαιούται να φερθεί σκληρά και αποφασιστικά; Ή η πάλη της Σεν Τε ανάμεσα στην αδιέξοδη καλοσύνη της και την επιλογή μιας σκληρής συμπεριφοράς;) Γιατί «*κανείς δεν μπορεί να είναι για πολύ καλός, όταν δεν υπάρχει ζήτηση*». Πάντως ο Σουί Τα τακτοποιεί τα θέματα χωρίς να παρασύρεται από συναισθηματισμούς, διεκδικώντας και το δικό του συμφέρον. Αυτό είναι το έργο του Μπρεχτ. Και στη διάρκειά του η κοινωνία του Σε Τσουάν, του οποιουδήποτε Σε Τσουάν, είναι διαρκώς παρούσα. Με τις μικρότητες, τις τοξικότητες, τις πονηριές, τη διαρκή επιθυμία για εκμετάλλευση. Με τον υπαινικτικό και έμμεσο ιδεολογικό σχολιασμό του Μπρεχτ. Που δεν δίνει απαντήσεις. Αλλά δείχνει επιλογές και συμπεριφορές. Και σχολιάζει την πραγματικότητα (του καιρού του και του καιρού μας) μέσα από αυτές.

Η παράσταση του Δημήτρη Καραντζά είχε ουσιαστική λιτότητα, είχε ρυθμό, ανέδειξε την ασφυκτική πίεση αυτής της αδηφάγας κοινωνίας. Στις σκηνές που όλοι περιβάλλουν τη Σεν Τε εκλιπαρώντας ή απαιτώντας κάτι από εκείνη, ένιωθε κανείς την ασφυξία και την απόγνωση. Είχε το υπέροχα λιτό σκηνικό του Κωνσταντίνου Σκουρλέτη, τα εύστοχα κοστούμια της Ιωάννας Τσάμη, τη σχολιαστική μουσική του Δημήτρη Καμαρωτού και κάποιες πολύ ενδιαφέρουσες ερμηνείες: Της Ιωάννας Δεμερτζίδου πρώτα απ' όλα, μιας νεαρής ηθοποιού που έδειξε ότι έχει ταλέντο, ένστικτο στη σκηνή, εκφραστικότητα. Της γοητευτικά καθηλωτικής Μαρίας Χατζηιωαννίδου, η οποία είχε ερμηνεύσει τη Σεν Τε στην

παράσταση του ΚΘΒΕ το 2002, σε μετάφραση Μάριου Πλωρίτη και σκηνοθεσία Πέτρου Ζηβανού. Της πιο cult φυσιογνωμίας του δυναμικού του ΚΘΒΕ, του Δημήτρη Ναζίρη και την ευαίσθητη παρουσία του Ορέστη Παλιαδέλη στο ρόλο του νερούλα Βανγκ. Όλοι οι ηθοποιοί έδωσαν τον καλύτερο εαυτό τους, υπήρχε όμως μια αντικειμενικά δύσκολη συνθήκη: υπήρχαν πολλές αντικαταστάσεις ηθοποιών στη φετινή παράσταση και ήταν φανερό ότι δεν είχε προλάβει να δέσει το νέο σχήμα. Κι αυτό επηρέασε το σκηνικό αποτέλεσμα.

Ήταν όμως μια σύγχρονη και καλοσχεδιασμένη παραγωγή, τις οποίες επιδιώκει το ΚΘΒΕ τα τελευταία χρόνια (κάποιες από αυτές τις έχουμε δει και σε αθηναϊκές σκηνές). Και ήταν μια καθαρή, ευαίσθητη, υπαινικτική –όπως το κείμενο του Μπρεχτ- σκηνοθεσία του Δημήτρη Καραντζά, που ανέδειξε το κείμενο –ένα κείμενο που παρότι αγγίζει ένα δύσκολο υπαρξιακό όσο και ιδεολογικοπολιτικό θέμα είναι γεμάτο ποίηση-, τους χαρακτήρες, τον προβληματισμό, τα αδιέξοδα, την ασφυξία που από τότε είχε διακρίνει ο Μπέρτολτ Μπρεχτ ότι δημιουργούν οι αδηφάγες και αυτοαναφορικές συμπεριφορές στις σαθρές κοινωνίες.

Η ταυτότητα της παράστασης

Μετάφραση: Άννυ Κολτσιδοπούλου, Σκηνοθεσία: Δημήτρης Καραντζάς, Σκηνικά: Κωνσταντίνος Σκουρλέτης, Κοστούμια: Ιωάννα Τσάμη, Μουσική: Δημήτρης Καμαρωτός, Επιμέλεια κίνησης: Αλέξης Τσιάμογλου, Φωτισμοί: Δημήτρης Κασιμάτης, Βοηθός σκηνοθέτης -Δραματολόγος: Κορίνα Βασιλειάδου, Βοηθός σκηνογράφου: Μανώλης Ψωματάκης, Βοηθός ενδυματολόγου: Σόνια Καϊτατζή, Οργάνωση παραγωγής: Μαρίνα

Χατζηιωάννου, Οδηγός σκηνής: Marleen Verschuuren, Φωτογραφίες: Mike Rafail (That Long Black Cloud) *B' Βοηθός σκηνοθέτη, στο πλαίσιο πρακτικής άσκησης: *Ελίνα Τσιομπαρτζή*

Παίζουν οι ηθοποιοί (με αλφαβητική σειρά): Μελίνα Αποστολίδου (Κυρία Μι Τσου), Μομώ Βλάχου (Κυρία Γιανγκ), Γιάννης Γκρέζιος (Αστυνομικός), Τζωρτζίνα Δαλιάνη (Κυρία Σιν), Ιωάννα Δεμερτζίδου (Σεν Τε), Ελένη Θυμιοπούλου (Οικογένεια: Γυναίκα), Γιάννης Καραμφίλης (Τρίτος θεός), Άγγελος Καρανικόλας (Άνεργος), Χρήστος Μαστρογιαννίδης (Οικογένεια: Άντρας), Δημήτρης Ναζίρης (Οικογένεια: Παππούς), Ιωάννα Παγιατάκη (Γριά έμπορος χαλιών), Ορέστης Παλιαδέλης (Βανγκ), Χρίστος Στυλιανού (Μαραγκός), Στέργιος Τζαφέρης (Δεύτερος θεός), Χρύσα Τουμανίδου (Οικογένεια: Κουνιάδα), Γιάννης Τσεμπερλίδης (Σουν), Αλέξης Τσιάμογλου (Σου Φου), Μαρία Χατζηιωαννίδου (Πρώτος θεός)

Μουσικοί επί σκηνής:

Δάνης Κουμαρτζής (κιθάρα), Αμαλία Σάνη (τσέλο), Κατερίνα Ταβλαδωράκη (κλαρινέτο)

Φιγκυράν: Κοσμάς Καλαϊτζίδης, Χαρά Λαμπή, Κωνσταντίνος Πόποβιτς

Ημέρες και ώρες παραστάσεων

Τετάρτη & Κυριακή: 19.00

Πέμπτη- Παρασκευή – Σάββατο: 20.30

Μέχρι τις 17 Νοεμβρίου

ΑΦΗΣΤΕ ΜΙΑ ΑΠΑΝΤΗΣΗ
